

ดร.ปริยานุช ธรรมปิยา

ผู้อำนวยการศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ อดีตหัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง



ดร.ปริยานุช อดีตหัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีบทบาทในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโดยร่วมมือกระทรวงศึกษาธิการมาตั้งแต่ปี 2549 ผลักดันให้โรงเรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษา ผ่านหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และได้ปูพื้นฐานการนำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการฝึกอบรมครูผู้สอน ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน และสามารถนำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาทุกระดับชั้น

ปัจจุบัน ดร.ปริยานุช ธรรมปิยา เป็นผู้อำนวยการศูนย์ สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ หน่วยงานนี้ก่อตั้ง ขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2556 แต่ได้ปรับบทบาทการทำงาน จากการขับเคลื่อนในภาพใหญ่มาทำงานในเชิงลึก เน้น พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

และบูรณาการกลไกระดับต่างๆ ที่ทำงานร่วมกับศูนย์อื่นๆ ในมูลนิธิยุวสถิรคุณ เรื่องความ “พอเพียง” ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน

“เราเน้นที่การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษา นำมาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิด หลักการทำงาน และหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แล้วนำมาใช้บ่อยๆ จนกระทั่งเกิดอุปนิสัย ซึ่งจะกลายเป็นพื้นฐาน ที่สำคัญให้แต่ละคน เมื่อจบการศึกษาออกมาประกอบ การกิจการงาน จะได้สามารถรักษาสมดุลในการดำเนินชีวิต และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาได้อย่าง มีสติ ตลอดจนใช้ปัญญาความรู้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเองและส่วนรวม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต”

ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ มีวัตถุประสงค์การดำเนินงาน 3 เรื่อง คือเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของสถานศึกษาพอเพียงให้สามารถเป็นแบบอย่างได้อย่าง ยั่งยืน พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตาม แนวพระราชดำริ หลักการทรงงาน และการปฏิบัติตนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาโรงเรียนทั่วไปให้ประเมินผ่านเป็นสถานศึกษา พอเพียง

“เป้าหมายคือ ต้องการให้ครูและเด็กมีหลักคิดและนำ หลักคิดพอเพียงไปใช้ในวิถีชีวิตได้จริง บ่มเพาะความพอ-เพียงเพื่อปฏิรูปการศึกษา ซึ่งตอบสนองทั้งพรบ.การศึกษา แห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ ให้เด็กไทยอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง เราไม่ได้มีเป้าหมายตรงไปที่ผลสัมฤทธิ์ แต่เมื่อ เด็กมีหลักคิดนี้ก็จะนำไปถึงเป้าหมายนั้นได้เหมือนกัน”

การจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังค่านิยม และบ่มเพาะให้เกิด เป็นอุปนิสัยและคุณลักษณะ (Character Building) ให้ เกิดผล นอกจากการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแล้ว จำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งเชิง กายภาพ (Enabling Environment) และวัฒนธรรมการ อยู่ร่วมกันของสังคม (Enabling Culture)) การทำงาน ของศูนย์ฯ จึงเน้นสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูต้องเป็น

แบบอย่างได้ และพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach)

“เชื่อว่าถ้าผู้บริหารและครูใช้หลัก “พอเพียง” ในการตัดสินใจก็จะสามารถบ่มเพาะเด็กได้ โดยผู้บริหารและครูต้องเป็นตัวอย่างที่ใช้หลักพอเพียงนี้ก่อน เมื่อใช้งานเห็นผลจริง จึงจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ และการขับเคลื่อนเป็นทั้ง Whole School โรงเรียนต้องมีสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อการบ่มเพาะอุปนิสัย ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กได้เรียนรู้จริงผ่านการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้และนำไปใช้ได้ โดยการสนับสนุนครูให้ปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน เพื่อให้ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่ใช่ผู้สอน เพราะการปลูกฝังหลักคิดสอนไม่ได้ ต้องให้เด็กฝึกจริง และใช้หลักคิดจริงนั้นในการปฏิบัติ จึงจะสามารถปลูกฝังได้ และทำซ้ำๆ บ่อยๆ จนเป็นอุปนิสัย เช่น อยากให้นักเรียนลดการใช้พลังงานทั้งโรงเรียนก็ต้องทำพร้อมๆ กัน ทั้งการใช้ไฟ ใช้น้ำ ประหยัดพลังงาน ใช้กระดาษ recycle ใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นสร้างสื่อเพื่อการเรียนรู้ เป็นต้น”

บทบาทและการดำเนินงาน

เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาพอเพียงให้สามารถเป็นแบบอย่างได้อย่างยั่งยืน ด้วยการกระตุ้นผ่านเขตพื้นที่การศึกษาประชาสัมพันธ์ให้สถานศึกษาพอเพียงส่งผลงานการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น ในการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารจัดการโรงเรียนของผู้บริหาร และการใช้ในชีวิต/การเรียนของนักเรียน โดยจะมีคณะกรรมการคัดกรองเข้าไปดูในโรงเรียนด้วยว่าเป็นผลงานที่ได้ปฏิบัติจริงหรือไม่ ซึ่งผู้ส่งผลงานต้องสามารถนำเสนอผลงานของตนเองได้ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนที่จะต่อยอดพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาตนเอง จนเป็นที่เลื่องลือขยายผลให้กับโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (ศูนย์การเรียนรู้) เพื่อขยายผลการขับเคลื่อน ด้วยการพัฒนาคุณภาพโดยรวมของบุคลากรและศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมหลักคือ การวิจัยพัฒนาเพื่อสังเคราะห์บทเรียนและคุณลักษณะเด่นของศูนย์การเรียนรู้ การประเมินตนเองแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนาบุคลากรให้สามารถเป็นวิทยากรขยายผลพัฒนานักเรียนทุนเศรษฐกิจพอเพียง โดยโครงการทุนฯ ได้มีกิจกรรมเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรม



ปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ตลอดจนพัฒนาทักษะความรู้และประสบการณ์ในการเรียนรู้การทำงานพัฒนาตามแนวพระราชดำริในพื้นที่ต้นแบบและขยายผลของสถาบันปิดทองหลังพระฯ เพื่อเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงกับชาวบ้าน รวมทั้งหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่น ผลิตสื่อและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาการเรียนรู้ในสถานศึกษาพอเพียงผ่านตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมอย่างหลากหลาย

การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ อยากเห็นครูและเด็กเปลี่ยนอย่างไร

ก่อนอื่น อยากเห็นครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูกลับคืนมา ครูที่มีความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมามีอาชีพครู โดยเฉพาะครูประถม เรียกได้ว่าเป็น “ครูสร้างชาติ” เพราะถ้าครูไม่ได้บ่มเพาะเด็กตั้งแต่ช่วงที่เด็กอยู่ชั้นประถม ทั้งการมีวินัย มารยาท สัมมาคารวะ ความซื่อสัตย์สุจริต การบ่มเพาะในระดับมัธยมจะช้าเกินไป ถ้าครูมีจิตวิญญาณความเป็นครู หรือ “ใจ” มา อย่างอื่นจะตามมาเอง ทั้งการเรียนรู้อ ความเอาใจใส่เด็ก รักเด็ก รวมทั้งเด็กที่จะเป็นผลตามมาด้วย ที่จะเป็นคนดี สร้างประโยชน์ให้กับสังคมในอนาคตได้



บทบาทที่จะมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การอบรมของศูนย์สถานศึกษาพอเพียงในระยะหลังๆ ไม่เฉพาะเรื่องในทักษะหรือเทคนิคการเรียนการสอน (การเขียนแผน) เท่านั้น แต่ได้พาครูเข้าค่ายคุณธรรม พร้อมกับมีการอบรมเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้บำเพ็ญประโยชน์ ได้ทำกิจกรรมสะท้อนความคิด โดยเปิดใจคุยกัน และกลางคืนมีการภาวนา ซึ่งพบว่าครูเกิดการเปลี่ยนแปลง เริ่มเกิดความตระหนักในชีวิตของตนเองมากขึ้น

“ทุกอย่างเริ่มได้ด้วยใจ ความศรัทธา ในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กตัญญูทวดเวทิตาต่อแผ่นดิน ถ้าเราขับเคลื่อนด้วยเรื่องเหล่านี้จะมีพลัง แต่เหล่านี้เราไม่ได้ไปสร้าง แต่ปลูกสิ่งที่ครูมีอยู่แล้วแต่ลืมไป เช่น ถามว่า “วันแรกที่สอบผ่านได้เป็นครู เคยคิดว่าจะเป็นครูอย่างไร”

แผนงานที่คิดไว้แต่ยังไม่ได้ดำเนินการ คือ การเป็นผู้บริหารตามรอยพระยุคลบาท เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนได้เรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา หลักการทรงงาน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเรื่องที่ทางโครงการพอจะมีความรู้ นำมาลงในภาคการศึกษา

ศูนย์สถานศึกษาพอเพียงเป็นหน่วยงานใหม่ ที่เพิ่งตั้งขึ้น ยังอยู่ระหว่างการเรียนรู้ ศูนย์ฯ ต้องมีการประเมินว่าการนำหลักพอเพียงไปขยายผลในโรงเรียนแล้ว เกิดผลดีมากน้อยแค่ไหน ต้องมี proof evidence ด้วยการวิจัย ประเมินตามมาตรฐานสากล ถ้าประเมินแล้วพบว่าผลไม่ดี ก็ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานแผนการทำงานจะมิงงานวิจัยควบคู่กันไปตลอด มีผู้ประเมินการทำงาน เช่น กระบวนการคัดเลือก BP ทำสัก 2-3 รอบก็ต้องประเมินผล หลายเรื่องจึงเป็นการค้นคว้าทดลองไปเรื่อยๆ ต้องมั่นใจจริงๆว่าได้ประโยชน์ เห็นผลจริงจึงจะเผยแพร่ขยายผลต่อ

“โชคดีที่ผู้ใหญ่ตั้งหน่วยงานนี้ขึ้นมา เราก็ไม่รู้ว่าจะบวนการคัดเลือกแบบนี้ใช้หรือยัง เราใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ที่สำคัญที่สุดคือ ายของคนน้อยกว่าชีวิตเพื่อมาคัดสรร BP แล้วเราก็ไม่มั่นใจว่าเขาจะมาทำงานกับเราทุกปีหรือไม่ เพราะเขาอาจจะสะท้อนกลับมาว่าทำไมไหว ให้ทำวิธีการแบบง่ายๆ ดีกว่า หรือเขาอาจจะบอกว่าทำแบบนี้ดีแล้ว ส่วนผู้ที่ไปดูก็ได้กำลังใจและได้เรียนรู้จากโรงเรียนอื่นด้วย เราก็จะทำต่อ จะไม่ยึดติดว่าต้องทำแบบไหน แต่จะประเมินตลอดเวลา เพื่อความคุ้มค่าและเป็นแบบอย่างของการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง”

.....